

DOI: <https://doi.org/10.32782/2519-884X-2024-53-5>

УДК 338.45:658.1

Мельник Л. М., к.е.н., доцент

Національний університет водного господарства та природокористування

l.m.melnyk@niwm.edu.ua

ORCID: 0000-0003-1731-1860

Трофімчук С. М., здобувач третього (освітньо-наукового)

рівня вищої освіти

Національний університет водного господарства та природокористування

s.m.trofimchuk@niwm.edu.ua

ORCID: 0009-0006-0360-8443

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ З ВИРОБНИЦТВА БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ

***Анотація.** В статті розглянуто економічну сутність та концепцію управління фінансово-економічною безпекою підприємств з виробництва будівельних матеріалів. Означено теоретичні основи безпеки, як загальнонаукової категорії. Наведено об'єкти збалансування фінансово-економічної безпеки підприємства. Представлено елементи, які впливають на процес організації, прогнозування та формування концептуального підходу щодо керованої системи фінансово-економічної безпеки під впливом непередбачуваних обставин, загроз, небезпеки та ризиків в діяльності суб'єктів будівельної сфери, враховуючи фактори ресурсного забезпечення економічної діяльності. З позиції системного підходу визначено змістовну сутність поняття концепції управління ФЕБ підприємств з виробництва будівельних матеріалів за її елементами. В результаті дослідження виокремлено такі основні принципи управління фінансово-економічною безпекою підприємств з виробництва будівельних матеріалів.*

***Ключові слова:** фінансово-економічна безпека, підприємства, виробництво, будівельні матеріали, концепція безпеки, управління.*

JEL Classification: D210, G390, J280, L740

Постановка проблеми. Держава, яка зацікавлена в стабільному економічному зростанні, повинна забезпечити ефективне функціонування всіх підприємств незалежно від видів економічної діяльності, і, в тому числі, для результативного розвитку підприємств з виробництва будівельних матеріалів, які потребують гідного рівня фінансового захисту від викликів, оскільки у сучасних умовах нестабільності ринку будматеріалів, який розпочався на початку 2022 р. відчувається обмеженість ресурсного забезпечення в цій сфері при постійному зростанні цін на матеріали та сировину. Основними чинниками, що впливають на ситуацію на ринку будматеріалів є втрати контролю над територіями та підприємствами, руйнування промислових об'єктів, нестача сировини, порушення логістичних ланцюгів, відсутність робочої сили через мобілізацію тощо.

Вітчизняні підприємства з виробництва будівельних матеріалів через повномасштабне вторгнення країни-агресора на територію нашої держави, разом із усією українською промисловістю, відчувають суттєві проблеми, які носять об'єктивні та непередбачувані обставини. Значна частка підприємств була змушена обмежити випуск сировини та будівельних матеріалів через інтенсивні обстріли територій, які майже повністю зруйновані. Водночас передбачається зростання попиту на будівельні матеріали для відбудови звільнених та постраждалих внаслідок бойових дій територіях. На теперішній час, 60% пошкоджених будинків потребують капітального ремонту. Проте на українському будівельному ринку відчувається дефіцит скла, будівельної хімії, оздоблювальних матеріалів, що

імпортувались в країну через старі логістичні шляхи. Нові логістичні ланцюги можуть вплинути на збільшення ціни будівельних матеріалів. Тому, успішний розвиток та функціонування підприємств в цій сфері значною мірою залежать від надійної, якісної й ґрунтовної їх системи управління фінансово-економічної безпекою.

Процес зміцнення керованого процесу в управлінні фінансово-економічною безпекою підприємств з виробництва будівельних матеріалів є досить складним та вимагає стійкості, стабільності та ефективного розвитку. Об'єктивна необхідність управління фінансово-економічною безпекою підприємств з виробництва будівельних матеріалів викликана через низку умов: по-перше, важливість їх активної діяльності в інфраструктурній складовій соціально-економічного життя держави та забезпечення національної економіки якісними будівельними матеріалами в достатньому обсязі; по-друге, досягнення результату керованого процесу щодо взаємоузгодження економічних інтересів стейкхолдерів при підвищеній чутливості підприємств до економічних викликів у оптовій та роздрібній торгівлі; по-третє, суттєвий вплив підприємств з виробництва будівельних матеріалів на формування валової доданої вартості та надходжень до бюджетів місцевого та державного рівня; низький рівень капіталізації підприємств через недостатність власних ресурсів; низька ліквідність активів; низький рівень безбитковості діяльності. Сукупність вищезазначених та інших проблем в промисловості негативно впливають на стан фінансово-економічної безпеки підприємств з виробництва будівельних матеріалів, що унеможливує їх рівноважний стан безпечного розвитку, відповідність до вимог економічних агентів та бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні в умовах радикальних економічних змін все більш важливим стає питання захисту суб'єктів економічної діяльності, оскільки сучасні наукове пізнання основ управління фінансово-економічною безпекою вітчизняної будівельної сфери формує багатоаспектність дослідження структурного складу елементів системи управління ситуацією, динамічністю та непередбачуваністю керованих процесів, які неоднозначно відбуваються у ринковому середовищі та впливають на їх стійкість та економічне зростання. Це обумовлює необхідність визначення особливостей управління ФЕБ в керованому процесі суб'єктів господарювання, дослідження якого займалися такі науковці, як В.М. Андрієнко, О.І. Барановський, Т.В. Давидюк, М.В. Мосіюк, М.І. Зубок, С.М. Яременко, В.Г. Гусаров, О.В. Васильєв, Г.В. Козаченко, О.А. Кириченко, В.Є. Глушков, Р.М. Редько. З огляду на ґрунтовні та багатоаспектні дослідження у сфері УФЕБ підприємств будівельної галузі не існує єдності наукових поглядів щодо економічної сутності та концептуальних засад до самого процесу координації ФЕБ підприємств з виробництва будівельних матеріалів, що й обумовило необхідність теоретичного та практичного осмислення цієї проблеми.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування економічна сутність та концепції управління ФЕБ підприємств з виробництва будівельних матеріалів в умовах надзвичайних обставинах та викликів в системі господарювання.

Виклад основного матеріалу. Сучасна наука, як сфера діяльності підприємств, розбудовується на межі взаємопроникнення галузей в реальний сектор економіки. Теоретично-методичний синтез наук стає можливим на основі використання наукових категорій. Однією з них виступає безпека. Не випадково, піднята на глобальному рівні, проблема надзвичайної складності – забезпечення безпеки розвитку підприємств – своїм вирішенням має «підтримку рівноважного стану системного цілого (підприємство – суспільство – держава)» [20, с. 320]. Практично будь-що у світі прямо чи опосередковано пов'язане з суспільною діяльністю, через що велике число сфер такої діяльності є економічним явищем. Проте, дослідження безпеки як загальної категорії позбавлені сенсу, бо вона повинна мати осмислений деталізований опис з точки зору наукового пізнання її сутнісних ознак та характеристик. Атрибутом наукового пізнання є елементи коректного мислення, які формують понятійність категоріального апарату [2, с. 47].

Категорія є джерелом наукової теорії безпечності в основу якої покладені дослідження безпечного існування системного цілого (ядра) що має життєздатну базу функціонування підприємства – цілісний вартісний безпечотворчих процесів [17]. Основна

ціль безпекознавства – розробка методів конструювання систем безпеки різних рівнів, а мотивом є забезпечення її цілісності в зовнішньому та внутрішньому середовищі.

З позиції цілісності системи, безпека розглядається як множина взаємопов'язаних елементів, які мають ознаки сестейнованості. Сестейновість означає рівноважний стан системи у часі та просторі, досягнутий на основі упорядкування формування та використання технічних, наукових, екологічних, економічних та соціальних ресурсів [25, с. 231]. Для того, щоб глобальна триалектична єдність підприємств, суспільства та економіки прямувала шляхом сестейнового розвитку необхідно, щоб кожна складова прагнула безпечної фінансово-економічної рівноваги [16], оскільки безпека як категорія має глибинне поняття та тісно пов'язує економічних суб'єктів не лише між собою, а й із тим середовищем, в якому вони знаходяться [17].

Графічне зображення теоретичних підвалин безпеки як загальнонаукової категорії подано на рис. 1.

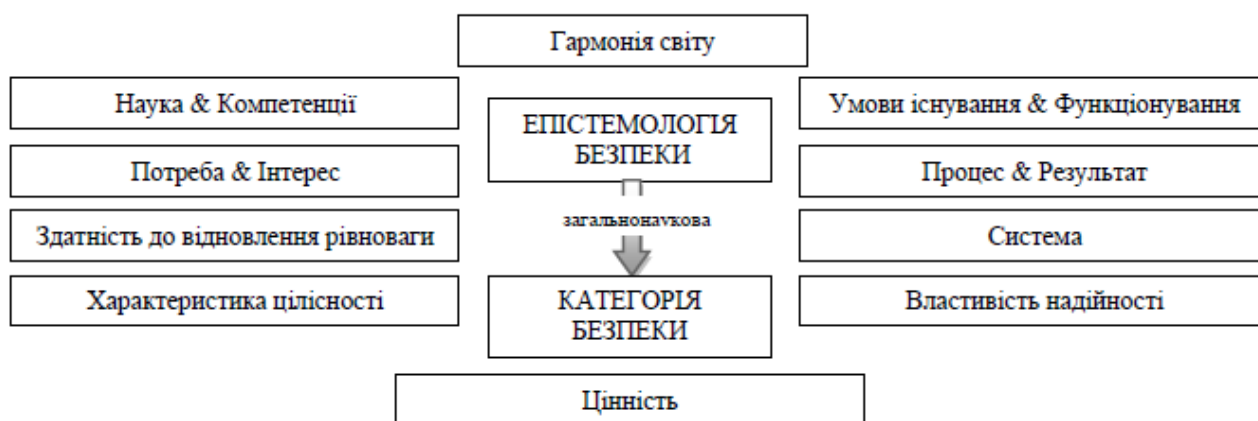

Рис. 1. Теоретичні основи безпеки як загальнонаукової категорії

Джерело: побудовано за даними [2; 17; 18; 20; 25]

Витоки ідеї «фінансово-економічної безпеки» криються у світогляді мислителя Демокріта, який засуджував надмірне накопичення майна без морально обумовлених потреб у його використанні, оскільки це порушувало своєрідний баланс суспільно-економічних інтересів: «Неможливо звати багатим того, хто незадоволений використанням набутого...» [5, с. 67]. У свою чергу, Арістотель, виокремив мистецтво примноження багатства виключно у вигляді грошей, тобто з позиції безпекового контенту «справедливе є пропорційним, а несправедливе – порушення пропорційності» [3, с. 74]. Звідси можемо зробити висновок, що рівновага безпеки та пропорційність є пов'язаними поняттями.

Одним із відкритих питань сучасної економічної науки залишається походження рівноваги фінансової безпеки як різновиду рівноваги економічної безпеки підприємства, особливості яких криються у колі об'єктів збалансування. Так, рівноваги фінансової безпеки як різновид рівноваги економічної безпеки передбачає збалансованість процесів формування фінансового стану підприємства. Натомість рівноваги економічної безпеки включає в себе рівноваги фінансової безпеки, тобто є ширшим за неї поняттям. Так, наприклад, О.В. Ареф'єва та О.С. Шнипко визначає загальний безпечний стан підприємства як такий, «при якому регулюються основні чинники безпечного та стійкого середовища підприємства» [1, с. 60]. Тому, перед кожним підприємством стоїть головне завдання – забезпечити рівновагу та стабільність функціонування, досягти основної цілі – фінансово-економічної безпеки. Це зумовлює об'єктивну необхідність постійного дотримання понятійно-категоріального поняття відповідного рівня фінансово-економічної безпеки, який залежний від процесів та наслідків об'єктивних і суб'єктивних явищ, які можуть виникати із негативного впливу зовнішнього і внутрішнього середовища.

Економічна та фінансова безпека підприємства різняться широтою об'єктів збалансування. Так, фінансова безпека передбачає збалансування: грошових потоків; вимог і зобов'язань; доходів і витрат; ліквідності, прибутковості і ризику; фінансових ресурсів та фінансових потреб. Крім, вказаного економічна безпека на підприємстві включає: баланс ресурсів виробництва; збалансованість логістичних потоків, а саме матеріальних та інформаційних потоків в процесі руху сировини, комплектуючих, запасних частин та готової продукції; відповідність техніко-технологічного стану засобів виробництва інноваційним викликам науково-технічного прогресу; відповідність обсягів виробництва ємності ринку; відповідність якості виробленої продукції попиту на її споживчі властивості; збалансованість витрат виробництва та обсягу виробленої продукції; баланс інтересів учасників у формі компромісу (рис. 2).

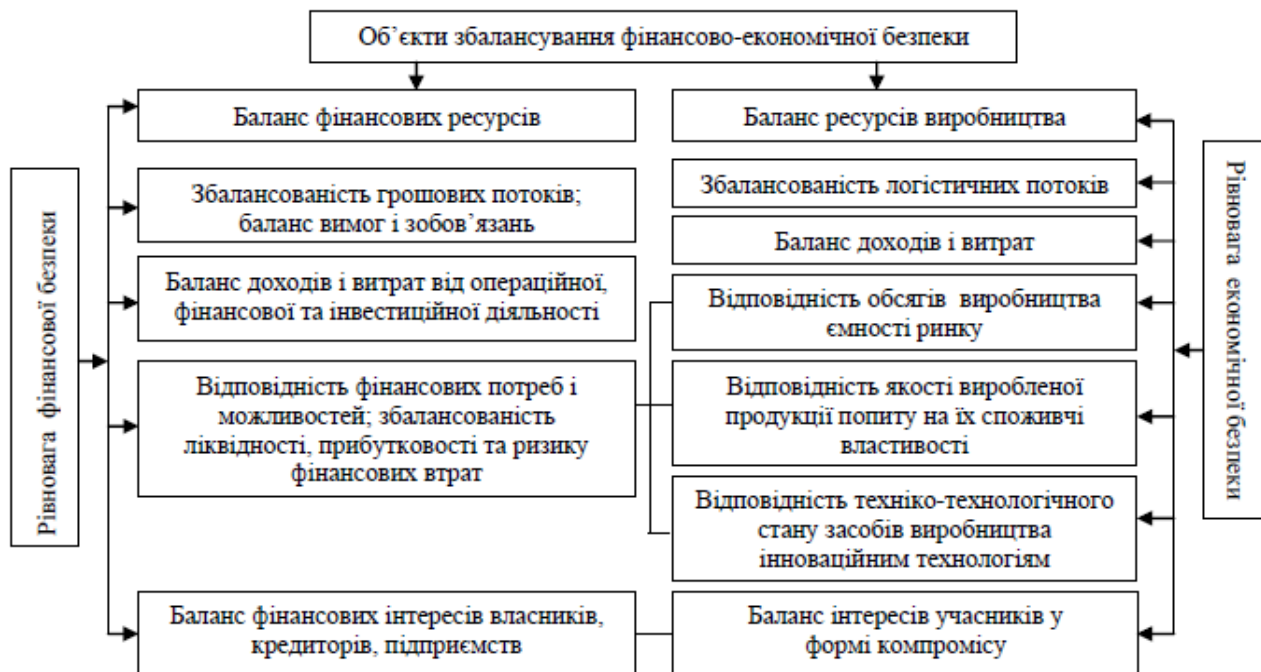

Рис. 2. Об'єкти збалансування фінансово-економічної безпеки підприємства

Джерело: удосконалено за даними [9; 10; 26; 27]

Підтримання рівноважного стану фінансово-економічної безпеки під час зростання динамічності ринку, підвищення активності конкурентної боротьби, глобалізації економіки ставить перед вітчизняними підприємствами з виробництва будівельних матеріалів вимоги щодо оперативного та ефективного захисту своїх економічних інтересів. В умовах динамічних ринкових відносин, коли держава непрямо впливає на результативність діяльності підприємств, забезпечити керованість процесу управління фінансово-економічною безпекою стає однією з важливіших пріоритетів їх життєдіяльності.

Питання управління фінансово-економічною безпекою є складним та комплексним поняттям, адже включає поєднання різноманітних процесів, які гарантують платоспроможність підприємств та їх ліквідність; забезпечують контроль різних видів діяльності підприємств з метою покращення їх ефективності; достатній рівень знань персоналу; раціональне використання ресурсів; уникнення збитків шляхом ліквідації загроз. Це дозволяє успішно функціонувати в нестабільних обставинах та викликах, своєчасно організувати заходи по нівелюванню ризику та забезпеченню захисту всіх видів ресурсів, в тому числі інтелектуального капіталу, попередження загрози вартості майна [13, с. 24].

Виходячи із вищенаведеного, логічно виникає пізнавальне осмислення того, що поняття фінансово-економічна безпека підприємства є сукупність складних компонент, які взаємодіють між собою для ефективного використання ресурсів, з позиції системного

підходу [14; 20], який базується на принципах цілісності об'єкта дослідження, що дозволяє управління суб'єктом (рис. 3).

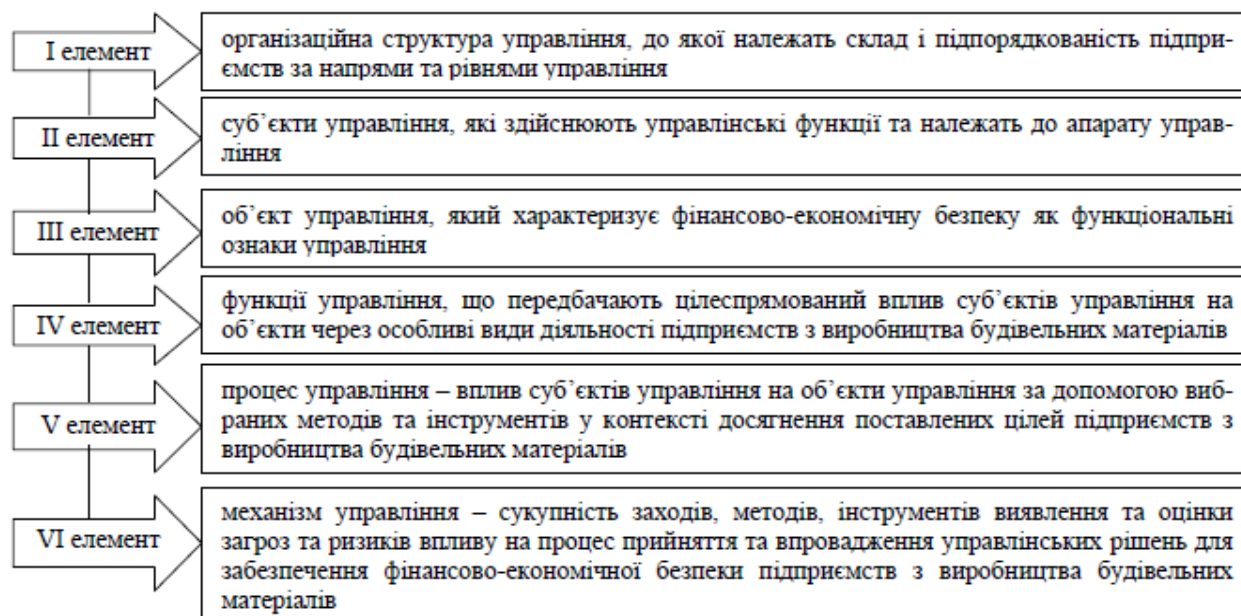

Рис. 3. Елементи управління фінансово-економічною безпекою підприємств з виробництва будівельних матеріалів

Джерело: побудовано та удосконалено на основі даних [7; 14; 23]

Вважаємо, що фінансова безпека підприємств з виробництва будівельних матеріалів здійснює домінуючий вплив на їх стан управляти процесам ресурсного забезпечення [21, с. 115].

Сукупність поглядів на концепцію управління фінансово-економічною безпекою в методології наукових досліджень є узагальненим ідеологічним задумом, який відображає сутність та механізм реалізації всіх етапів процесу управління, які в сукупності забезпечують досягнення мети такого управління на підприємствах з виробництва будівельних матеріалів. В умовах підвищеної небезпеки та викликів пов'язаних із повномасштабним воєнним конфліктом в країні практика управління фінансово-економічною безпекою підтвердила необхідність нового концептуального погляду на даний об'єкт дослідження.

Концепція управління ФЕБ – це процеси, інструменти, методи впливу на об'єкти фінансово-економічної безпеки. В основі концепції покладена методологія менеджменту що розробляється у відповідності до програмно-цільового або функціонального підходу [12].

Різними є авторські погляди на сутність концепції управління фінансово-економічної безпеки. Так, О.Т. Меліхова концепцію управління ФЕБ підприємства розглядає як сукупність механізмів усунення загрозливих викликів [19]. О.І. Барановський вбачає підхід збалансованості економічних інтересів учасників економічної взаємодії основним інструментом концепції управління ФЕБ. На думку автора, управління фінансово-економічною безпекою підприємства формується при умові виявлення системи пріоритетних інтересів, як суб'єкта діяльності, так і його контрагентів, що забезпечує вибір форм і способів взаємодії, прибутковості діяльності всіх її учасників [4].

Різними є підходи до змісту концепції. Так, О.М. Бондаренко стверджує, що структурними елементами концепції управління фінансово-економічної безпеки є: мета, завдання забезпечення безпеки, шляхи і методи їх досягнення [6, с. 5]. Н.В. Зачосова до системи обов'язкових елементів концепції управління ФЕБ відносить індикатори оцінювання як інструменти аналізу її ефективності в моделях побудови стійкої економічної системи [15, с. 224–225]. В.В. Третяк, Т.М. Гордієнко зазначають, що загальна концепція управління ФЕБ складається із сукупності локальних концепцій: виробничу, ринкову, ризик-менеджмент [24, с. 36].

Змістовна сутність поняття концепції управління ФЕБ підприємств з виробництва будівельних матеріалів за елементами представлена в табл. 1.

Таблиця 1

Елементи концепції управління фінансово-економічної безпекою підприємств з виробництва будівельних матеріалів

Елементи концепції	Концепція управління фінансово-економічною безпекою
Об'єкт	Економічні умови реалізації об'єктів фінансово-економічної безпеки
Мета	Формування безпечних умов фінансової та економічної діяльності (умов використання всіх видів ресурсів, процесів, структур, середовища, функцій тощо)
Елементи	Суб'єкт управління; Об'єкти управління; Науковий підхід до управління; Функції управління; Принципи управління; Інструменти управління; Методи управління; Процеси управління

Джерело: сформовано за даними [4; 6; 7; 12]

Теоретичне узагальнення концепції запропонованого системного підходу до управління фінансово-економічної безпеки підприємств з виробництва будівельних матеріалів базується на сукупності функцій щодо формування та розподілу ресурсів, збалансування джерел забезпечення рівноваги бізнес-процесу та формоутворення елементів економічної системи в цілому, які знаходяться в стані постійних викликів. Поетапний процес управління ФЕБ представлено на рис. 4.

Примітка. Р – ресурси; П – процеси; С - структура; С – середовище.

Рис. 4. Концепція управління ФЕБ підприємств з виробництва будівельних матеріалів відповідно до системного підходу

Джерело: удосконалено за даними [12]

Таким чином, запропонована концепція управління фінансово-економічною безпекою підприємств з виробництва будівельних матеріалів у відповідності до системного підходу ідентифікую критичні об'єкти небезпеки: ресурси, джерел забезпечення рівноваги бізнес-процесу та формоутворюючі елементи економічної системи в цілому.

В результаті дослідження виокремлено такі основні принципи управління фінансово-економічною безпекою підприємств з виробництва будівельних матеріалів: врівноваження фінансових можливостей в поточній та потенційній небезпеці; збалансування структурних елементів майнового потенціалу та джерел небезпеки; координації та нейтралізації надзвичайних обставин, викликів, загроз та ризиків; забезпечення фінансово-економічної рівноваги; регулювання заходів щодо мінімізації ризиків конкурентоспроможності; управління бізнес-процесами [22, с. 107].

Висновки. Таким чином, у результаті дослідження окреслено сутнісну складову управління фінансово-економічною безпекою на підприємствах з виробництва будівельних матеріалів. Представлено елементи, які впливають на процес організації, прогнозування та формування концептуального підходу щодо керованої системи фінансово-економічної безпеки під впливом непередбачуваних обставин, загроз, небезпеки та ризиків в діяльності суб'єктів будівельної сфері, враховуючи фактори ресурсного забезпечення економічної діяльності. Водночас, невідповідність між задачами управління фінансово-економічною безпекою та факторами операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, із можливостями їх досягнення в поточних, тактичних та стратегічних цілях обумовлює необхідність використання системного підходу до управління фінансово-економічною безпекою. Основні концепти системного підходу полягають у забезпеченні стабільного функціонування підприємств з виробництва будівельних матеріалів, яке досягаються завдяки реалізації функцій фінансово-економічної безпеки підприємств.

В результаті дослідження визначено низку ознак, які впливають на фінансово-економічну діяльність підприємств з виробництва будівельних матеріалів. Встановлено їх фінансово-економічні взаємовідносини та низку надзвичайних обставин, які необхідно враховувати під час координації процесу управління фінансово-економічною безпекою. Обґрунтовано об'єкти збалансування фінансово-економічної безпеки підприємства, які враховують в себе такі критичні об'єкти, як ресурси, джерел забезпечення рівноваги бізнес-процесу та формоутворюючі елементи економічної системи, що здійснюють вагомий вплив на баланс інтересів власників будівельної галузі, кредиторів, у форматі компромісу.

Список використаних джерел:

1. Ареф'єва О.В., Шнипко О.С. Суперечності розвитку як основне джерело загрози безпеці рівноваги економічних систем. *Актуальні проблеми економіки*. 2006. № 3(57). С. 57–64.
2. Бабаєв В.М., Пазиніч С.М., Пономарев О.С. Логіка для інженерів. Харків : ХНАМГ, 2007. 537 с.
3. Базилевич В.Д., Гражевська Н.І., Маслов А.О. Історія економічних учень. Київ: Знання, 2011. 1198 с.
4. Барановський О.І. Фінансова безпека. Київ : Фенікс, 1999. 338 с.
5. Башнянина Г.І., Ващишина А.М., Андрушків І.П. Історія економічних вчень Львів : «Новий Світ-2000», 2011. 436 с.
6. Бондаренко О.М. Оцінка економічної безпеки авіакомпанії: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.07.04 «Економіка транспорту і зв'язку». Нац. авіац. ун-т. Київ, 2004. 19 с.
7. Бондаренко О.О., Сухецький В.А. Фінансово-економічна безпека підприємства: теоретичний та практичний аспекти. *Ефективна економіка*. 2014. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3580>
8. Васильців Т.Г., Волошин В.І., Бойкевич О.Р., Каркавчук В.В. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення. Львів : Видавництво, 2012. 386 с.
9. Гудзь Т.П. Стратегія управління фінансовою рівновагою підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2018. № 10 (262). С. 70–85.
10. Гудзь Т.П. Теорія і методологія формування фінансової рівноваги підприємства. Полтава : ПУЕТ, 2018. 463 с.
11. Давидюк Т.В. Фінансово-економічна безпека чи фінансова складова економічної безпеки: епістемологічний підхід. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2013. № 1 (25). С. 39–51.
12. Данілова Е.І. Концепція системного підходу до управління економічною безпекою підприємства. Вінниця : Європейська наукова платформа, 2020. 342 с.

13. Дзянбо Ю.Й. Особливості управління фінансово-економічною безпекою будівельних корпоративних підприємств у сучасних умовах господарювання. *Економічний аналіз*. 2014. № 17(2). С. 128–135.
14. Дмитренко В.І. Управління фінансово-економічною безпекою підприємств будівельної галузі: теоретичний та практичний аспекти. *Підприємництво та інновації*. 2020. № 11(1). С. 74–79.
15. Захаров О.І., Пригунов П.Я. Організація та управління економічною безпекою суб'єктів господарської діяльності. Київ : Фенікс, 2010. 257 с.
16. Кузьменко А. Проблеми відповідності стратегії та системи забезпечення безпеки України національним потребам. *Юридичний журнал*. 2006. № 10. С. 85–86.
17. Ліпкан В.А. Безпекознавство. Київ : Європейський університет, 2003. 208 с.
18. Ляшенко О.М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства. Київ : НІСД, 2015. 348 с.
19. Меліхова Т.О. Економічна безпека підприємства: формування, контроль, ефективність. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 632 с.
20. Мельник Л.Л. Триалектичні засади управління розвитком економічних систем. Суми : Університетська книга, 2015. 447 с.
21. Сорокіна І.В. Теоретико-методологічні аспекти формування системи економічної безпеки підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 12. С. 114–122.
22. Столбов В.Ф., Шаповал Г.М. Особливості управління системою фінансово-економічної безпеки підприємств будівельної галузі. *Комунальне господарство міст*. 2013. № 111. С. 103–108.
23. Ступнікер Г.Л., Спірідонова К.О. Оцінка ключових аспектів розвитку підприємств будівельної галузі на ринку нерухомості. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 6. Ч. 3. С. 67–70.
24. Третяк В.В., Гордієнко Т.М. Програмно-цільовий підхід до забезпечення економічної безпеки регіону. *Регіональна економіка*. 2012. № 3. С. 34–42.
25. Харченко Н.В. Фінансові відносини у досягненні економічної рівноваги сучасного підприємства. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. 2010. № 3(53). С. 144–145.
26. Aliksieiev I., Khoma I. Transformation of Strategic Management of the Enterprise at the Bifurcation Point in Terms of the Emergence of Business Conflicts. *Informatics, Management Engineering and Industrial Application*. 2016. No. 24–25. P. 116–124.
27. Arora N., Jatinderkumar S. Time Series Model for Bankruptcy Prediction via Adaptive Neuro-Fuzzy Inference System. *International Journal of Hybrid Information Technology*. 2013. Vol. 6. № 2. P. 51–64.

References:

1. Arefieva O. V., Shnytko O. S. (2006) Development Contradictions as the Main Source of Threat to the Security of the Equilibrium of Economic Systems. *Current Problems of Economics*, no. 3(57), pp. 57–64.
2. Babayev V. M., Pazynich S. M., Ponomarev O. S. (2007) Logic for engineers. Kharkiv: KhNAMG.
3. Bazylevich V. D., Grazhevskaya N. I., Maslov A. O. (2011) History of economic teachings. Kyiv: Znannia.
4. Baranovsky O. I. (1999) Financial security. Kyiv: Phoenix.
5. Bashnyanina G. I., Vashchyshyna A. M., Andrushkiv I. P. (2011) History of economic teachings Lviv: "New World-2000".
6. Bondarenko O. M. (2004) Assessment of the economic security of an airline: author's abstract. dissertation ... candidate of economic sciences: special 08.07.04 "Economics of transport and communications". National Aviation University. Kyiv.
7. Bondarenko O. O., Sukhetsky V. A. (2014) Financial and economic security of an enterprise: theoretical and practical aspects. *Effective economy*, no. 10. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3580>
8. Vasylytsiv T. G., Voloshyn V. I., Boykevych O. R., Karkavchuk V. V. (2012) Financial and Economic Security of Ukrainian Enterprises: Strategy and Mechanisms of Assurance. Lviv : Publishing House.
9. Gudz T. P. (2018) Strategy of financial balance management of an enterprise. *Scientific Bulletin of the Odessa National Economic University*, no. 10 (262), pp. 70–85.
10. Gudz T. P. (2018) Theory and methodology of forming the financial balance of an enterprise. Poltava: PUET.
11. Davydyuk T. V. (2013) Financial and economic security or the financial component of economic security: an epistemological approach. *Problems of theory and methodology of accounting, control and analysis*, no. 1(25), pp. 39–51.
12. Danilova E. I. (2020) Concept of a systemic approach to managing the economic security of an enterprise. Vinnytsia: European Scientific Platform.
13. Dzyanbo Yu. Y. (2014) Peculiarities of financial and economic security management of construction corporate enterprises in modern economic conditions. *Economic Analysis*, no. 17(2), pp. 128–135.
14. Dmytrenko V. I. (2020) Management of financial and economic security of enterprises in the construction industry: theoretical and practical aspects. *Entrepreneurship and Innovation*, no. 11(1), pp. 74–79.
15. Zakharov O. I., Prygunov P. Ya. (2010) Organization and management of economic security of economic entities. Kyiv: Phoenix.
16. Kuzmenko A. (2006) Problems of Compliance of the Strategy and System of Security Assurance of Ukraine with National Needs. *Legal Journal*, no. 10, pp. 85–86.
17. Lipkan V. A. (2003) Security Science. Kyiv: European University.
18. Lyashenko O. M. (2015) Conceptualization of the management of the economic security of an enterprise. Kyiv: NISD.

19. Melikhova T. O. (2018) Economic security of an enterprise: formation, control, efficiency. Kherson: Helvetica Publishing House.
20. Melnyk L. L. (2015) Trialectic principles of management of economic systems development. Sumy: University book.
21. Sorokina I. V. (2009) Theoretical and methodological aspects of the formation of the system of economic security of an enterprise. *Current problems of economy*, no. 12, pp. 114–122.
22. Stolbov V. F., Shapoval G. M. (2013) Features of managing the system of financial and economic security of construction enterprises. *Municipal Economy*, no. 111, pp. 103–108.
23. Stupniker G. L., Spiridonova K. O. (2016) Assessment of key aspects of the development of enterprises in the construction industry in the real estate market. *Scientific Bulletin of Uzhgorod National University*, no. 6(3), pp. 67–70.
24. Tretyak V. V., Gordienko T. M. (2012) Program-targeted approach to ensuring economic security of the region. *Regional Economy*, no. 3, pp. 34–42.
25. Kharchenko N. V. (2010) Financial relations in achieving economic equilibrium of a modern enterprise. *Bulletin of Zhytomyr State Technological University*, no. 3(53), pp. 144–145.
26. Aliexsieiev I., Khoma I. (2016) Transformation of Strategic Management of the Enterprise at the Bifurcation Point in Terms of the Emergence of Business Conflicts'. *Informatics, Management Engineering and Industrial Application*, no. 24–25, pp. 116–124.
27. Arora N., Jatinderkumar S. (2013) Time Series Model for Bankruptcy Prediction via Adaptive Neuro-Fuzzy Inference System. *International Journal of Hybrid Information Technology*, no. 6(2), pp. 51–64.

Melnyk L. M., PhD in Economics,
Associate Professor

The National University of Water and Environmental Engineering
l.m.melnyk@nuwm.edu.ua

Trofimchuk S. M., PhD Student

The National University of Water and Environmental Engineering
s.m.trofimchuk@nuwm.edu.ua

ECONOMIC ESSENCE AND CONCEPT OF MANAGEMENT OF FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISES FOR THE PRODUCTION OF BUILDING MATERIALS

Abstract. *The article considers the economic essence and concept of financial and economic security management of enterprises producing building materials. The theoretical foundations of security as a general scientific category are defined. The objects of balancing the financial and economic security of an enterprise are given. The elements that influence the process of organization, forecasting and formation of a conceptual approach to a managed system of financial and economic security under the influence of unforeseen circumstances, threats, dangers and risks in the activities of entities in the construction sector are presented, taking into account the factors of resource provision of economic activity. From the standpoint of a systemic approach, the substantive essence of the concept of financial and economic security management of enterprises producing building materials is determined by its elements. As a result of the study, the following basic principles of financial and economic security management of enterprises producing building materials are identified. The main concepts of the systemic approach are to ensure the stable functioning of enterprises producing building materials, which is achieved through the implementation of the functions of financial and economic security of enterprises. The security of the implementation of functions is formed under the condition of the security of the use of resources, the implementation of business processes, the functioning of structures and the influence of the environment. Management of financial and economic security of enterprises is a three-level system of measures for the economic protection of resources, functions and structures of objects from external and internal dangers in order to achieve economic growth, solvency and liquidity. As a result of the study, a number of features were identified that affect the financial and economic activities of enterprises producing building materials. Their financial and economic relationships and a number of financial threats and risks that must be taken into account when developing a financial and economic security management system were established. The objects of balancing the financial and economic security of the enterprise were substantiated, which take into account the volume and structure of financial resources by property potential, sources of dangers of their formation, the cost and timeliness of cash flows, because they have a significant impact on the balance of interests of the owners of the construction industry, creditors, in the format of a compromise.*

Keywords: *financial and economic security, enterprises, production, building materials, security concept, management.*